

ОБЛІКОВІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ

**НОВОСАД Юлія, здобувачка вищої освіти
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Луцький національний технічний університет**

Анотація: Тема є важливою для ефективного управління активами підприємства. Даний напрямок дослідження вивчає організаційні аспекти ведення обліку основних засобів, які є ключовими компонентами балансу та можуть впливати на фінансову стійкість підприємства, ефективності використання активів. У тезах розглянуто сучасні облікові інструменти управління основними засобами підприємства. Окрему увагу приділено методам оцінки, нарахування амортизації, списання активів, а також порядку та інвентаризації. Висвітлено роль облікових інструментів у підвищенні.

Ключові слова: Основні засоби, амортизація, модернізація, облік, контроль.

Основні засоби (далі – ОЗ) є ключовим елементом матеріальних ресурсів підприємства, що забезпечує його виробничу та економічну діяльність. Від ефективності управління ОЗ залежить продуктивність підприємства, рівень його доходів і точність фінансової звітності. Згідно з НПСБО 7 «Основні засоби», ОЗ визнаються активом, якщо вони: передбачають отримання економічних вигод у майбутньому та мають достовірно оцінену вартість. ПСБО 7 регламентує порядок первісного визнання та оцінки основних засобів, нарахування амортизації, модернізації та реконструкції, списання та контролю [1]. Використання цих правил у поєднанні з сучасними обліковими інструментами дозволяє забезпечити достовірність обліку, ефективне управління активами та оптимізацію фінансових і податкових результатів підприємства.

Важливе значення має правильна оцінка основних засобів, оскільки вона визначає обсяг і структуру капітальних вкладень. Для цього застосовуються такі види вартості: первісна (фактичні витрати на придбання чи створення активу), справедлива (ринкова ціна на дату оцінки), залишкова (різниця між первісною вартістю та накопиченою амортизацією), ліквідаційна (очікувані надходження після вибуття активу за мінусом витрат), переоцінена (актуальна вартість після переоцінки), чиста реалізаційна (справедлива вартість за мінусом витрат на продаж) та вартість, яка амортизується (первісна чи переоцінена мінус ліквідаційна) [3].

Амортизація основних засобів є ключовим інструментом управління, адже дозволяє поступово переносити вартість активів на собівартість продукції. Вибір методу амортизації (прямолінійний, виробничий, прискорений тощо) впливає на фінансові результати та податкове навантаження підприємства [4]. У сучасних умовах воєнного стану підприємства змушені переглядати строки корисного використання, ліквідаційну вартість та методи амортизації, а також проводити тестування активів на знецінення і списання пошкоджених.

Модернізація та реконструкція основних засобів є важливим напрямом підвищення їхньої ефективності та подовження строків експлуатації. Вони потребують правильного документального оформлення і відображення в обліку, оскільки збільшують первісну вартість активів та впливають на розмір майбутніх амортизаційних відрахувань [4].

Важливим обліковим інструментом є також інвентаризація, яка забезпечує контроль за збереженням активів, достовірність даних обліку та виявлення розбіжностей. Контроль за використанням ОЗ здійснюється через бухгалтерські регістри, внутрішній аудит і систему первинних документів. Це дозволяє своєчасно виявляти втрати, нецільове використання чи зловживання [2].

Війна суттєво вплинула на облік основних засобів вітчизняних підприємств, адже традиційні підходи до визнання, амортизації та переоцінки потребують перегляду: підприємствам слід переглянути амортизаційну політику, проводити інвентаризацію доступних активів, оформлювати підтвердні документи для списання знищених засобів, а також очікувати законодавчого врегулювання порядку компенсації втрат. Попри звільнення від відповідальності за несвоєчасне подання звітності в умовах воєнного стану, підприємства мають прагнути до своєчасного та повного оприлюднення фінансової інформації, що забезпечить прозорість та достовірність їхнього фінансового стану. [2]

Таким чином, облікові інструменти управління основними засобами — це комплекс заходів, що охоплює оцінку, амортизацію, модернізацію, списання,

інвентаризацію та контроль, і сприяє підвищенню ефективності використання активів та зміцненню фінансової стійкості підприємства.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 24.08.2025).
2. Сулима М.О., Смірнов Д.Р. Облік основних засобів підприємства в умовах воєнного стану. URL: <https://doi.org/10.32782/infrastruct70-33> (дата звернення: 24.08.2025).
3. Гончаренко А.І., Мельник Т.Г.. Визнання та оцінка основних засобів за національними та міжнародними стандартами. Економіка та суспільство, (46). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-11> (дата звернення: 24.08.2025).
4. Гороховець Ю.А., Гринь В.П., Пушкарь І.В., Кльоц А.К. Роль бухгалтерського обліку основних засобів в управлінні підприємством. Науковий журнал № 10 (323), 2024. URL: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2024-10-323-30-35> (дата звернення: 24.08.2025).

***Annotation:** The topic is important for the effective management of the company's assets. This area of research studies the organizational aspects of accounting for fixed assets, which are key components of the balance sheet and can affect the financial stability of the enterprise. efficiency of asset use. The topic considers modern accounting tools for managing fixed assets of the enterprise. Special attention is paid to methods of valuation, depreciation, write-off of assets, as well as the procedure and inventory. The role of accounting tools in increasing.*

***Key words:** Fixed assets, depreciation, modernization, accounting, control.*

*Науковий керівник – ЧУДОВЕЦЬ Віталій,
к.е.н. доцент кафедри обліку і аудиту
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк*